

HISTORISCH CAFÉ 5 van het LGOG

over de verloren cultuurwaarden van DE SINT PIETERSBERG VAN MAASTRICHT
op donderdag 27 november in Selexyz (vanaf 19:30 uur). Toegang gratis.

Al in 1802 : Een beroemde berg

<< *'Lands regeering zond jaarlijks eene bezending van afgevaardigden naar Maastricht, die dan gemeenlijk die gewelven ook bezogten, en evenwel viel men nooit op de gedachte naar dien berg, die in belangrijkheid door geene plaats in ons vaderland geëvenaard, ja door weinige op den aardbol overtroffen wordt, eenen of meer geleerden te zenden, die denzelven naauwkeurig onderzoeken en voor het algemeen beschrijven zouden; men zou zig daar over moeten verwonderen, indien men niet wist hoe weinig men in ons land [...] voor de wetenschappen overig had [...].>> [uit: B. Faujas Saint Fond (vert. J.D. Pasteur), Natuurlijke Historie van den St. Pieters Berg bij Maastricht (Amsterdam 1802) inleiding iii-iv].*

'De slag om de berg' [in drie bedrijven (1925-1928; 1938-1948; 1962-1966)]

Zo heet het hoofdstuk van A. Nieste in het jubileumboek *'70 jaar ENCI, Van mergel tot cement, 1926-1996'*, waarin hij de gevechten beschrijft die CBR/ENCI heeft moeten winnen om de berg te mogen afgraven. Na de Eerste Wereldoorlog ontstond grote behoefte om binnen Nederland met eigen delfstoffen een cementindustrie op te zetten. Het werd echter een Belgisch bedrijf dat de rechten kreeg. Het verzet in het begin was hevig, niet alleen maatschappelijk tegen de vernietiging van natuurwaarden (Vereeniging tot behoud van Natuurmonumenten, Natuurhistorisch Genootschap) en cultuurwaarden (Bond Heemschut), maar ook bestuurlijke tegenwerking op alle niveaus van Rijk tot gemeente. Toch kon de fabriek in 1928 haar eerste oven in gebruik nemen, wel ingeperkt door gemeentelijke voorwaarden. Bindende toezeggingen om gebieden te sparen werden door ENCI nooit gegeven. Waarom werd duidelijk toen de ENCI eind jaren dertig meer delfstoffen nodig had om in de groeiende vraag naar cement te voorzien. Steeds dringender werd de behoefte om uit te breiden. De dalwand (de coulisse) langs het kanaal zou eraan moeten geloven, evenals de zeldzame hoogteburcht van Lichtenberg. In 1939 ging de Provincie een rol spelen bij de concessieverlening, aanvankelijk tot ergernis van de fabriek. Er zou een lange-termijnvergunning moeten komen met afspraken over de eindafwerking van de groeve. Door de oorlog liep de concessieaanvraag vertraging op en door ingrijpen van de Duitse bezetter werden de ruïne Lichtenberg en de coulisse gespaard. Na de oorlog begon het gevecht om de berg opnieuw. ENCI wilde uitbreiden tot 150 hectare, maar nu viel heel Nederland over haar heen. De berg werd in 1946 zelfs nationaal beschermd natuurgebied. Na een hoop politiek gedoe, gelobby, commissies, enzovoort kreeg ENCI in 1948 toch een concessie voor 60 jaar voor 90 hectare. Het was de periode van de wederopbouw, hetgeen een minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen zelfs deed zeggen, dat *'huisvesting van mensen belangrijker is dan hollen voor de vleermuis'*. Bij deze concessieverlening kreeg ENCI toestemming om de coulisse langs de Maas af te graven, waardoor de groeve opeens helemaal open kwam te liggen. Het Poppelmondedal en de dalwand naar de Jekervallei bleven voorlopig gespaard, en er werd een onderzoek verricht naar het gangenstelsel dat zou verdwijnen. In 1962 volgde echter alweer een nieuwe concessieaanvraag (31 ha), waartegen nauwelijks meer geprotesteerd werd. Nu zouden het Zonnebergstelsel en de Maasdalwand tussen hoeve Zonneberg en Slavante geofferd moeten worden, evenals de Jekerdalwand bij de Duivelsgrot, waardoor je dwars door de groeve heen zou kunnen kijken. Een alternatief plan redde tot ons geluk deze mooiste stukjes cultuur- en natuurgood rondom Maastricht. In 1966 werden de uiterste afgravinggrenzen weer eens vastgelegd en verplichtte ENCI zich opnieuw om de groeve volgens een goedgekeurd landschapsplan af te werken.

HISTORISCH CAFÉ 5 van het LGOG
over de verloren cultuurwaarden van **DE SINT PIETERSBERG VAN MAASTRICHT**
op donderdag 27 november in Selexyz (vanaf 19:30 uur). Toegang gratis.